

Asia: VN/22263/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

VR-Yhtymä Oyj (jäljempänä ”VR”) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisessa asiassa ja toteaa kannanottona seuraavaa:

VR vastustaa luonnosta hallituksen esitykseksi (jäljempänä ”Esitysluonnos”) valtion omistamiin yhtiöihin kohdistuvia uusia vaatimuksia koskevilta osiltaan ja pyytää, että Esitysluonnoksen vaikutukset valtion määräysvallassa oleviin yhtiöihin arvioidaan perusteellisesti uudelleen ennen lain säätämistä. VR korostaa, että jo voimassa oleva kirjanpidon eriyttämistä koskeva sääntely on VR:n näkemyksen mukaan riittävää suhteessa Esitysluonnoksen tavoitteisiin.

VR toteaa myös, että sitä ei ole sisällytetty Esitysluonnosta koskevaan nyt vireillä olevaan lausuntopyyntöön, eikä myöskään sitä edeltävään lausuntopyyntöön. VR:n näkemyksen mukaan lausuntokierrokset ovat siten olleet tältä osin puutteellisia, eikä VR:llä ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta esittää näkemyksiään Esitysluonnokseen tätä lausuntoa aikaisemmin.

1. Suhteeton hallinnollinen taakka ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston (jäljempänä ”KKV”) tehtävien siirtäminen yksityisille toimijoille

Esitysluonnoksessa ehdotetaan uutta itsearviointivelvollisuutta, jonka nojalla VR:n olisi laadittava kirjallinen itsearviointi kilpailutilanteesta harjoittamastaan toiminnasta neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä ja säilytettävä se 10 vuoden ajan. Tämä merkitsee tosiasiallisesti sitä, että KKV:n vastuulla oleva kilpailutoiminnan valvonta- ja tarkastustehtävä siirretään osittain VR:lle itselleen.

Esitysluonnoksen myötä VR joutuisi kantamaan viranomaisen tehtäväkenttään kuuluvan valvontavastuun, vaikka sillä ei ole tähän tehtävään soveltuvaa toimivaltaa, välineitä eikä resursointia. VR näkemyksen mukaan tämä ei ole tarkoituksenmukaista: valvontatehtävät kuuluvat viranomaiselle, eivät valvonnan kohteena oleville yhtiöille.

Lisäksi Esitysluonnoksessa ehdotetun itsearviointin sisältövaatimukset ovat laajat: niihin kuuluvat yksityiskohtainen toiminnan kuvaus, selvitys markkinaehtoisuuden varmistamiskeinoista sekä hinnoittelun, rahoituksen ja ristosubventioon liittyvien riskien hallinta. Vaatimusten täyttäminen edellyttää VR:ltä mittavaa sisäistä resursointia, asiantuntijatyötä ja prosessien kehittämistä joka tilikausi, mikä hallinnollisen työn lisäksi nostaa yhtiön kustannuksia.

2. Esitysluonnos toimii kilpailuneutraliteetin ja level playing field -periaatteen vastaisesti

Esitetyt velvoitteet – mukaan lukien itsearviointi- ja dokumentointivelvoite sekä kirjanpidon eriyttämistä koskevat uudet vaatimukset – kohdistuvat yksinomaan valtioon, kuntiin ja niiden määräysvallassa oleviin yksiköihin ja yhtiöihin. VR:n kilpailijat, joilla on erilainen omistus pohja kuin VR:llä, eivät ole vastaavien velvoitteiden alaisia.

Esitysluonnos onkin ristiriidassa oman keskeisen tavoitteensa kanssa: esityksen julistettuna tarkoituksena on edistää kilpailuneutraliteettia ja tasapuolisia kilpailuedellytyksiä, mutta lopputulos on päinvastainen. Jos Esitysluonnos hyväksyttäisiin, luotaisiin uusi rakenteellinen epätasapaino, jossa VR olisi kilpailijoitaan heikommassa asemassa pelkästään omistusrakenteensa johdosta.

Ei-valtio-omisteiset kilpailijat voisivat suunnata samat resurssit esimerkiksi liiketoimintansa kehittämiseen, kun taas VR olisi veloitettu käyttämään ne uusien sille asetettavien viranomaistyyppisten velvoitteiden täyttämiseen. Tämä ei VR:n näkemyksen mukaan vastaa level playing field -periaatetta, vaan kallistaa kilpailuasetelman nimenomaan valtio-omisteisia yhtiöitä vastaan.

3. Toiminnan kieltämisen uhka on poikkeuksellisen ankara

Esitysluonnoksen mukaan KKV:lla olisi toimivalta kieltää VR:n kilpailullisen toiminnan harjoittaminen, mikäli itsearviointivelvoitetta laiminlyödään, ilman että kilpailulain 30 a §:ssä edellytetty neuvottelumenettely olisi ensin käytävä läpi.

Tämä olisi poikkeuksellisen ankara seuraamus, joka ei vastaa oikeasuhtaisuuden vaatimusta. Pelkkä hallinnollinen laiminlyönti – vaikkei siihen liittyisi minkäänlaista kilpailuvaikutusta – voisi johtaa VR:n liiketoiminnan keskeyttämiseen.

4. Liikesalaisuuksien suoja vaarantuu

Kirjallinen itsearviointi olisi Esitysluonnoksen mukaan annettava KKV:lle salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä. Itsearvioinnin laajat sisältövaatimukset – erityisesti hinnoitteluperiaatteet, rahoitusjärjestelyt ja kustannusrakenne – sisältävät arvokkaita liikesalaisuuksia.

Esitetty velvoite altistaisi VR:n luottamuksellisen liiketoimintatiedon sääntelymenettelyille tavalla, jota ei voida pitää tarpeellisena eikä oikeassa suhteessa tavoiteltuun kilpailuneutraliteettihyötyyn.

5. Esitetty sääntely olisi päällekkäistä olemassa olevan sääntely- ja velvoitekehikon kanssa

Esitysluonnoksessa myönnetään, että kilpailutilanteessa markkinoilla toimiviin yksiköihin kohdistuu jo voimassa olevan sääntelyn nojalla kirjanpidon eriyttämistä koskevia dokumentointi- ja raportointivelvoitteita, joita VR jo noudattaa. Kirjanpidon eriyttämisestä säädetään muun muassa Direktiivissä yhtenäisestä eurooppalaisesta rautatiealueesta (artiklat 4 ja 6).

Uusi itsearviointivelvoite muodostaisi näiden päälle ylimääräisen kerroksen, jonka lisäarvo suhteessa olemassa oleviin velvoitteisiin olisi VR:n näkemyksen mukaan kyseenalainen, mutta jonka kustannukset ovat konkreettiset.

Lopuksi

VR katsoo, että Esitysluonnos sen nykyisessä muodossa asettaa valtion omistamien yhtiöiden, kuten VR:n, kilpailuaseman perusteettomasti heikommaksi suhteessa sen kilpailijoihin, siirtää viranomaisen valvontatehtäviä yhtiöille itselleen, nostaa kustannuksia ja toimii näin ollen suoraan vastoin esityksen omia kilpailuneutraliteettitavoitteita. VR edelleen huomauttaa, että nykyinen kirjanpidon eriyttämistä koskeva sääntely on riittävää suhteessa Esitysluonnoksen tavoitteisiin.

Siten VR kohteliaimmin pyytää, että Esitysluonnosta muutetaan siten, että uudet velvoitteet eivät kohdistu omistusrakenteen perusteella eri tavoin kilpailullisesti samassa asemassa oleviin yhtiöihin, tai vaihtoehtoisesti esitys hylätään kokonaan tältä osin.

VR-Yhtymä Oyj

Lähdetuoma Tanja
VR Group